

Herengracht 23
Postbus 16107
2500 BC Den Haag
telefoon (070) 888 12 12
fax (070) 888 12 80
www.ipo.nl

Aan de leden van Provinciale Staten
Provincie Noord-Brabant (door tussenkomst van de
colleges van GS en de IPO-contactfunctionarissen)
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

4124446
DIV_STAN

GRF

Interprovinciaal Overleg

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

BV 07958/2017

9 februari 2017

onderwerp

IPO-inzet voor de kabinetsformatie

Geacht Statenlid,

Op 15 maart 2017 vinden de landelijke verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal plaats. Na de verkiezingen zal een periode van kabinetsformatie zich aandienen. De leden en adviseurs van het bestuur van de vereniging het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben deze gelegenheid aangegrepen om gezamenlijk, namens de twaalf provincies, een inzet voor de kabinetsformatie te realiseren. Wij doen u hierbij deze inzet toekomen.

De inzet is, zoals u zult lezen, opgebouwd rond de maatschappelijke opgave van de energietransitie. De periode tot aan de verkiezingen zal ingezet worden om het verhaal verder te concretiseren en tevens van gedachten te wisselen over de uitwerking en realisatie van de gezamenlijke inzet. Samen met de koepelorganisaties Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Unie van Waterschappen werkt het IPO aan een gedeeld traject waarin ook de maatschappelijke opgaven van klimaatadaptatie en circulaire economie een belangrijke rol vervullen.

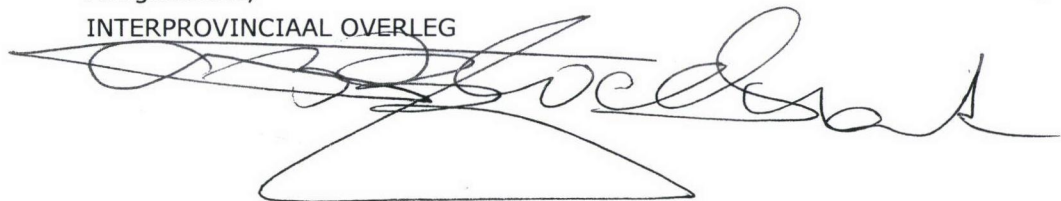
Het IPO en de twaalf provincies zullen, in nauwe samenwerking, in het externe optreden ook aandacht vragen voor deze gezamenlijke inzet. Uw bijdrage daaraan is natuurlijk zeer welkom voor het laten zien van de kracht van het middenbestuur en het versterken van de rol van de provincies in het aanpakken van de maatschappelijke opgaven, waarvan energietransitie een zeer urgente opgave is.

Inlichtingen bij : Hester Menninga
Doorkiesnummer : 06 2890 1236
Bijlagen : 1

Op 13 februari aanstaande zal met een delegatie van de Algemene Vergadering van het IPO worden gesproken. Vanuit het IPO-bureau zult u, o.a. via de nieuwsbrief iPOST en de website www.ipo.nl, op de hoogte gehouden worden. Een aparte website is in ontwikkeling om de inzet te onderbouwen en in beeld te brengen aan de hand van succesvoorbeelden uit de twaalf provincies.

Wij rekenen op uw medewerking te mogen rekenen.

Hoogachtend,
INTERPROVINCIAAL OVERLEG

A large, stylized handwritten signature in black ink, which appears to read 'Bijleveld-Schouten', is written over the typed name and title.

mevrouw drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten
voorzitter

Inzet gezamenlijke provincies voor de kabinetsformatie

Provincies zetten met kracht de inzet op alle kerntaken voort. Wij doen dat als een verbindende bestuurslaag. We bundelen regionale krachten, waar nodig grensoverschrijdend. Van regionale economie tot bereikbaarheid. Van landschap en natuur tot energie. Van milieu en klimaat tot duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Van kwaliteit openbaar bestuur tot cultuur.

Er is een opgave waar we in het bijzonder onze aandacht op richten: de energietransitie om in 2050 duurzaam in onze eigen energiebehoefte te voorzien. Deze transitie vraagt om een versnelling en een schaa sprong. Een nationale aanpak met een samenhangende regionale uitwerking is nodig. Iedere inwoner is erbij betrokken. Initiatieven op lokaal en regionaal niveau zijn net zo hard nodig als op nationaal niveau. Een belangrijk deel van de energietransitie slaat neer in de fysieke leefomgeving. Daar spelen de provincies een centrale en integrale rol. Samen met gemeenten en waterschappen hebben we de handen ineen geslagen om de regionale uitwerking van de energietransitie tot een succes te maken.

We steunen de ambitie om in Nederland in 2050 duurzaam in onze eigen energiebehoefte te kunnen voorzien. We houden onverkort vast aan onze afspraken van het Energieakkoord. We zetten aanvullend in op altijd-goed-maatregelen zoals het verbinden van onze toezichthoudende rol aan energiebesparing bij bedrijven. Binnen een Nationaal Programma Energietransitie organiseren wij de samenwerking voor uitvoering in de regio. Dit doen we via regionale energiestrategieën die we samen met onze partners en op basis van concrete maatregelen formuleren. We werken met ons organiserend vermogen, onze instrumenten en onze middelen mee aan de uitvoering van de strategieën. We verbinden de energietransitie in de regio aan de realisatie van doelstellingen op onze andere kerntaken en in het bijzonder op het gebied van de regionale economie, landschap en mobiliteit.

Onze inzet naar een energieneutraal Nederland in 2050

Nederland heeft een forse uitdaging met de energietransitie. De doelen van ons huidige Nationale Energieakkoord met 16% in hernieuwbare energie in 2023 halen we naar verwachting niet. Het mondiale Klimaatakkoord van Parijs vraagt een enorme schaa sprong.

Het heeft ons als land veel gebracht dat we in een groot deel van onze eigen energiebehoefte konden voorzien. Heel vroeger vooral met hout uit bossen, later met windmolens en met grootschalige turfwinning, daarna met steenkool uit Limburg en weer later met aardgas uit Groningen. Overgangen waren altijd ingrijpende processen met grote impact op onze leefomgeving en ons dagelijks leven. Voor zo'n overgang staan we met de volgende energietransitie opnieuw. Van energieopwekking tot gebruik en besparing, iedereen krijgt ermee te maken.

Voor de gemiddelde Nederlander heeft het nog niet zo'n hoge prioriteit. Dat maakt deze transitie des te complexer. Het begint bij draagvlak in onze samenleving en het benutten van de kansen voor onze economie. Dichtbij burgers en bedrijven. Regionale uitwerking en het benutten van de regionale diversiteit speelt een sleutelrol.

Een Nationaal Programma Energietransitie is nodig waarin alle overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen langjarig samenwerken. Regionale uitwerking en nationale regie maken dit succesvol. Provincies zijn bereid om regionaal de

regie te voeren en keihard mee te werken aan het opbouwen en uitvoeren van dit nationaal programma. Als middenbestuur zorgen we voor de verbinding van het nationale met het regionale niveau. We hebben positieve ervaringen met het Deltaprogramma, met de nationale aanpak van de vluchtelingenopvang en met de realisatie van het Nationaal Natuur Netwerk.

Behalve dat overheden programma's en beleid maken om de energietransitie te faciliteren, zijn er allerlei initiatieven van burgers en bedrijven. Die bewegingen van onderop en van bovenaf moeten slim op elkaar worden afgestemd. Vooral via het ruimtelijk en regionaal economisch beleid is de provincie een natuurlijke schakel tussen top down en bottom up. We voegen kracht toe aan het combineren en oplossen van vraagstukken op regionale schaal. Waar nodig verbinden we met onze burens over de landsgrens en zetten onze invloed als regio's ook in Brussel in. We maken als provincies verschil met ons organiserend vermogen en de met onze kerntaken verbonden (wettelijke) instrumenten en middelen.

Voor de energietransitie vormen onze kerntaken de basis. Drie hiervan zijn in het bijzonder van belang. Een sterke **regionale economie** is een belangrijke basis voor de welvaart en werkgelegenheid in Nederland. Vanuit onze verantwoordelijkheid hiervoor, bieden we volop kansen aan de ontwikkeling van het bedrijfsleven, met specifieke aandacht voor het midden- en kleinbedrijf. Juist de innovatiekracht van de markt is noodzakelijk om de energietransitie tot stand te brengen en tevens tot een economisch succes te maken. Nederlanders waarderen hun **landschap** in hoge mate. De energietransitie vraagt ruimte en wordt steeds zichtbaarder om ons heen. Vanuit onze taak voor de ruimtelijke ordening en het natuurbeleid staan we aan de lat om dit zo goed mogelijk in het landschap, en daarmee in de woon-, werk- en leefomgeving van onze inwoners in te passen. Een goede bereikbaarheid is een belangrijke factor voor een goed vestigingsklimaat. **Mobiliteit** vormt tegelijkertijd een belangrijk onderdeel in de energietransitie. De provincies maken werk van regionale bereikbaarheid en goed openbaar vervoer en dragen bij aan de verduurzaming ervan. In de bijlage is dit uitgebreider beschreven en met voorbeelden geïllustreerd.

Onze inzet

Het Nationaal Programma Energietransitie moet gericht zijn op het ontwikkelen en uitvoeren van energiestrategieën waarmee we in 2050 duurzaam in onze energiebehoefte voorzien. Een belangrijke sleutel tot succes zit in de regionale uitwerking van die strategieën. Dit vraagt organisatie op zowel landelijk als regionaal niveau. Een goede interactie is nodig om de benodigde breedte van beleid, uitvoering en kennis te kunnen bestrijken.

De provincies gaan het regionale proces organiseren. Waar regio's meerdere provincies betreffen werken we grensontkennend samen. Als regisseur zorgen we ervoor dat regionale energiestrategieën met veel verschillende partijen worden ontwikkeld. We verbinden ons aan de realisatie ervan.

Elke regio kent zijn ruimtelijke (on)mogelijkheden. De mogelijkheden om het belang van de energietransitie te koppelen aan belangen op het gebied van economie, landschap en mobiliteit, verschillen per regio. Regionale energiestrategieën vragen om maatwerk. We verbinden de energietransitie middels een ontwerpende aanpak met andere transitieopgaven, als klimaatadaptatie en de verduurzaming van de landbouw, en met de kwaliteiten van het landschap. Een dialoog met bewoners, maatschappelijke organisaties en mede-overheden is daarvoor essentieel. Zo zorgen we voor draagvlak.

De strategieën gaan heel concreet over maatregelpakketten en de programmering ervan voor zowel duurzame opwekking van energie als besparing van energiegebruik door

huishoudens, industrie en vervoer. De uitvoering doen we samen met onze partners in de regio. Bij het ontwikkelen van strategieën richting 2050 vergeten we niet wat nu nodig is. De provincies dragen conform afspraken bij aan de realisatie van het huidige Energie Akkoord. Ook waar dat lastig ligt. Altijd-goed-maatregelen kunnen met voorrang worden opgepakt. We pakken bijvoorbeeld een actieve rol op het vlak van energiebesparing en warmteplannen. Het mes snijdt aan twee kanten, energiebehoefte verkleinen en tegelijkertijd kosten besparen van huishoudens en bedrijven en zo de economische positie verbeteren. We kunnen voortbouwen op lopende initiatieven in alle provincies. Voorbeelden zijn het programma Nieuwe Energie in Overijssel, het Gelders Energieakkoord of Warmte Koude Zuid-Holland en Warmte Koude Metropoolregio Amsterdam (MRA).

We hebben het instrumentarium om de benodigde ruimte voor de regionale energiestrategieën te vinden in ons landschap. De ruimtelijke keuzes die we na een gezamenlijk ontwerpproces maken, leggen we vast in omgevingsvisies en verordeningen. In veel provinciale omgevingsvisies is al expliciet beleid voor duurzame energie opgenomen. We optimaliseren de ruimtelijke ordening van bijvoorbeeld nieuwe woningen en bedrijvigheid vanuit het perspectief van energiebehoefte. Onze rol als bevoegd gezag en toezichthouder zetten we in als stok achter de deur om energiebesparing bij bedrijven te bevorderen. Veel provincies zijn aandeelhouder van netbeheerbedrijven en zullen in die rol inzetten op infrastructuur voor duurzame alternatieven.

Onze investeringen in de regionale economie zullen we ook inzetten voor de energietransitie. Dat gaat van human capital agenda's, regionale ontwikkelingsmaatschappijen tot financiële instrumenten waaronder revoluerende energie- en innovatiefondsen. Bijvoorbeeld het Fries energiefonds. We verbinden bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden. Zo stellen we de regionale economie in staat om de innovaties te ontwikkelen voor onze energiebehoefte en om energiebesparing te realiseren. Die innovaties zijn essentieel voor een succesvolle energietransitie: ze zijn nodig voor een bloeiende energiearme en circulaire economie en dragen bij aan werkgelegenheid. Voorbeelden van succesvolle trajecten zijn PhotonDelta, een samenwerking van Brabant en Twente, en Smart Delta Resources in Zeeland.

We zetten onze inkoopkracht in het algemeen en investeringen in de fysieke ruimte in het bijzonder in, om innovaties en energiebesparing te bevorderen. Bijvoorbeeld voor mobiliteit kunnen we als launching customer duurzaam asfalt inkopen of als concessieverlener voor regionaal openbaar vervoer zero emission als voorwaarde stellen.

Goed kunnen inzetten van de omvangrijke financieringsmiddelen van institutionele beleggers en EU investeringsfondsen, waaronder EFRO, is essentieel voor het Nationaal Programma Energietransitie. Als onderdeel van de regionale energiestrategieën zetten we in op het bundelen van lokale initiatieven van bedrijven, coöperaties of bewonersgroepen opdat ze een omvang bereiken die interessant is voor grote investeerders. We zien hier een belangrijke rol voor de Nederlandse Financieringsinstelling voor Economische Ontwikkeling (NFEO).

Kennis is een belangrijke factor voor een succesvolle energietransitie. Joint fact finding is ons uitgangspunt. We investeren mee in kennis en kennisontwikkeling, met name gericht op het toepassen (valorisatie) ervan. Een goed voorbeeld is de Energy Academy in Groningen. We maken kennis beschikbaar op regionaal en lokaal niveau, van nieuwe technieken tot business cases. We monitoren de voortgang van de regionale energiestrategieën. We verbinden de regionale voortgang met de landelijke doelstellingen. Zo weten we op tijd wanneer we bij moeten sturen. We zijn adaptief: nuchter en alert.

Wat is verder nodig voor succes

Voor een succesvolle energietransitie geldt dat het geheel meer moet zijn dan de som van de afzonderlijke bijdragen van overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, burgers en kennisinstellingen. Hiervoor is, naar onze overtuiging, een langjarig Nationaal Programma Energietransitie met een krachtige en onafhankelijke regie noodzakelijk.

De doelstelling voor een energieneutraal Nederland en de programmatische aanpak moeten vastgelegd worden in wet- en regelgeving. Zo wordt het nationale belang onderstreept en de benodigde continuïteit gegarandeerd. Tussendoelstellingen richting 2050 zijn nodig als richt- en ijkpunten. Het formuleren ervan moet onderdeel zijn van de nadere uitwerking van het Nationale Programma. De programmatische aanpak maakt het mogelijk dat in samenhang wordt toegewerkt naar een duurzame voorziening in de energiebehoefte, waarbij iedere regio zelf bepaalt hoe dat het beste kan. Met een dergelijke samenwerking ontstaat gedeeld eigenaarschap van alle betrokkenen. Dit is de basis voor actieve en evenwaardige participatie vanuit ieders eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Wij doen dat vanuit onze kerntaken.

Ook van het Rijk verwachten we een actieve bijdrage aan het Nationaal Programma Energietransitie. Meerdere departementen zijn betrokken voor de benodigde nationale beleidsontwikkeling, versteviging van de kennis- en onderwijsagenda en bij het (ontwerpend) ontwikkelen van strategieën. Het Rijk heeft een belangrijke rol bij het komen tot gemeenschappelijk toe te passen methodes, bijvoorbeeld voor effectbepaling van maatregelen. Een actieve bijdrage verwachten we ook in de uitvoering waar die vooral op nationaal niveau ligt. Dat speelt in ieder geval bij duurzame mobiliteit, internationale lucht- en scheepvaart, wind op zee en commitment van de grote industriële (ETS) bedrijven. Vanwege het belang van de regionale economie in het algemeen en voor de energietransitie in het bijzonder, moet in het nationale topsectorenbeleid meer aandacht zijn voor regionale ecosystemen en de rol van het midden- en kleinbedrijf daarin.

Het beschikbaar krijgen van de benodigde middelen moet onderdeel zijn van de ontwikkeling van het Nationaal Programma Energietransitie. Omvangrijke investeringen van zowel bedrijven, overheden, inwoners en (institutionele) beleggers zijn nodig. Langjarige stabiliteit is nodig voor het benodigde investeringsklimaat. Denk aan het stimuleren van duurzame energie met de salderingsregeling of verruiming van experimenteerruimte voor netbeheerders. De provincies nemen hun deel in menskracht voor de organisatie van het programma en middelen om te investeren, zoals eerder beschreven.

Creativiteit is nodig rond de benodigde instrumenten. Bijvoorbeeld om fiscale faciliteiten te realiseren die groene alternatieven voor duurzame energie aantrekkelijker maken en business cases vergemakkelijken. Voorbeelden om aan te pakken zijn grootverbruikerskortingen, belasting op decentraal opgewekte energie en op EU niveau een reële CO₂-prijs. Creativiteit is ook nodig rondom financiële arrangementen. Er is al afgesproken dat er een financieringsregeling moet komen om de transitie naar zero-emissie openbaar vervoer te versnellen. Een ander voorbeeld betreft arrangementen om de institutionele beleggers te kunnen betrekken. Hiervoor werken we vanzelfsprekend samen met het Rijk in de NFEO. Weer een andere dimensie vormen nieuwe verdienmodellen waarin (groepen van) individuele burgers belangen ontwikkelen.

Belemmerende regelgeving moet worden aangepakt. Bijvoorbeeld waar afval grondstof wordt of waar ontkooking van middelen nodig is zodat geldstromen gemakkelijker gebundeld kunnen worden en duurzame energieopties in de volle breedte aan bod kunnen komen.

Met de aansluitplicht voor aardgas is een belangrijk punt al ter hand genomen, maar er zitten meer belemmeringen in de gaswet die aangepakt moeten worden. Het uit de waterwereld afkomstige "omwisselbesluit", waarbij een genomen besluit binnen bepaalde tijd kan worden vervangen door een beter voorstel, kan een nuttige rol vervullen.

Tot slot

Alleen een gezamenlijke aanpak van dit complexe vraagstuk zal leiden tot succes. Dit wordt breed gedragen door de regionale overheden en naar onze mening ook bij Rijk, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Een belangrijk aandachtspunt is de lage maatschappelijke urgentie voor de energietransitie. Een gezamenlijke inspanning is nodig om dit te bevorderen. Het Nationaal Programma Energietransitie dient daarom nadrukkelijk de inwoners en ondernemers van Nederland te betrekken en moet ook gaan over de kansen die de transitie biedt. Die kansen liggen ook internationaal, waar Nederland nog veel te winnen heeft.

Bijlage bij inzet gezamenlijke provincies voor de kabinetsformatie

De provincies hebben op basis van zeven kerntaken verantwoordelijkheid genomen voor de regionale ontwikkeling en voor het regionale woon-, werk- en leefklimaat. Deze zijn in 2015 herbevestigd en beschreven in Kompas 2020, de leidraad voor het handelen van provincies. In deze bijlage wordt de brede inzet van de provincies op de kerntaken die een nauwe relatie hebben met de energietransitie, regionale economie, landschap en natuur en mobiliteit, geduid en met voorbeelden uit de praktijk geïllustreerd.

Regionale economie

Een sterke regionale economie is een belangrijke basis voor onze welvaart en werkgelegenheid. Met het aanjagen van innovatie en ondernemerschap, het inzetten van financiële instrumenten, het verbinden van economische en arbeidsmarktregio's en internationalisering, stimuleren we onze economie, hoogwaardige werkgelegenheid en komen we tot innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie.

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de regionale economie, bieden we volop kansen aan de ontwikkeling van het bedrijfsleven, met aandacht voor het midden- en kleinbedrijf. Als gebiedsregisseur dragen wij bij aan de ontwikkeling van sterke economische clusters. Dit door onder meer de juiste partners bij elkaar te brengen waaronder kennis- en onderwijsinstellingen, industriële Research & Development-afdelingen én bedrijven. Door deze samenwerking wordt kennis sneller gevaloriseerd en omgezet in (markt)producten en diensten. Deze vernieuwing creëert werkgelegenheid en oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken zoals de energietransitie. Succesvolle regionale clusters hebben voldoende financieringsmogelijkheden nodig. Innovaties, die noodzakelijk zijn voor de realisatie van maatschappelijke opgaven, vragen om risicodragende investeringen. De ontwikkeling van de Nederlandse Financieringsinstelling voor Economische Ontwikkeling (NFEO) zien provincies als een kans. Provincies werken onder meer via de regionale ontwikkelmaatschappijen graag mee aan een zo effectief mogelijke inzet van het NFEO in samenhang met de provinciale fondsen.

Door de sterke innovatiekracht van sectoren zijn goed opgeleide medewerkers een vereiste. Een vereiste is dat het onderwijs aansluit bij de vraag op deze arbeidsmarkt. Dit is nog vaak onvoldoende. Provincies nemen hierin hun verantwoordelijkheid door samen met werkgevers- en werknemersorganisaties, onderwijsinstellingen, O&O-fondsen, het UWV en gemeenten regionale *Human Capital Agenda's* op te stellen. Deze agenda's sluiten aan op de maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, het economisch profiel van de regio en op de opleidingsbehoefte op de middellange termijn. Zo ontstaat in Groningen een krachtig offshore windcluster waarmee ongeveer 30.000 banen gecreëerd worden. Groningen zet zich in voor voldoende goed geschoolde arbeidskrachten om deze uitdaging aan te gaan.

Om zo goed mogelijk in te spelen op de veranderingen op de arbeidsmarkt, zorgen provincies voor actuele regionale arbeidsmarktinformatie (dashboards) op basis waarvan partijen periodiek prioriteiten kunnen (bij-) stellen en afspraken kunnen maken. En we brengen de opleidingsbehoefte van de toekomst in beeld, zodat we daar tijdig op in kunnen spelen.

Tot slot bouwen en onderhouden we een internationaal netwerk en internationale samenwerkingsverbanden, onder andere via handelsmissies. De kansen voor de innovaties voor een duurzame economie liggen ook zeker internationaal. Daar spelen vergelijkbare vraagstukken.

Landschap

In het landschap komen mens en natuur al eeuwenlang samen. Ons landschap heeft een cultuurhistorische, ecologische en beleevingswaarde en draagt tegelijkertijd bij aan onze identiteit. Onze inwoners hechten veel waarde aan het landschap. We zetten ons in om de kwaliteiten van het landschap samen met gemeenten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners te ontwikkelen en te beschermen.

Ons landschap is niet statisch. Er hebben zich in het verleden veel veranderingen voorgedaan en er zal nog veel veranderen. Grote ontwikkelingen als de energietransitie, de benodigde aanpassingen om met klimaatverandering om te gaan en de transitie en verduurzaming van de landbouw hebben impact op de waarden en functies van het landschap. Deze transitieopgaven vormen een uitdaging en een kans om op basis van de bestaande kwaliteiten het landschap te ontwikkelen van ruimtelijke 'minder-' naar 'meerwaarde'. Ontwikkeling met behoud van kwaliteit is nodig. Zo waarderen inwoners van Flevoland dat de windmolens de bestaande landschappelijke structuren versterken en bijdragen aan de kwaliteit en herkenbaarheid van het landschap.

Vanuit de verantwoordelijkheid voor ruimtelijke ordening, landschap, natuur en cultuurhistorie brengen provincies kernkwaliteiten en functies van het landschap in beeld. Om maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie mogelijk te maken, organiseren we een gebiedsgerichte dialoog. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven, gemeenten en waterschappen gaan we in gesprek over hoe we verschillende ruimtelijke ontwikkelingen slim aan elkaar kunnen verbinden. Zo ontwerpen en ontwikkelen we ons landschap en zorgen we ervoor dat aan sectorale opgaven zoals natuur, landbouw, de aanleg van wegen, maar ook windmolens en zonnepanelen ruimtelijke kwaliteit vanuit andere opgaven wordt toegevoegd. Via gebiedsgerichte processen en ontwerpend onderzoeken, leggen we de relatie met wat inwoners belangrijk vinden, vergroten draagvlak voor de energie-opgave en realiseren meerdere ruimtelijke opgaven die in het gebied spelen. Door integraal te kijken ontstaan nieuwe combinaties en kan een landschap met meer ruimtelijke kwaliteit ontstaan. In Zuid-Holland heeft de provincie partijen waaronder Heineken bij elkaar gebracht om het gebied klimaatneutraal te maken: Groene Cirkels. Zo is de windmolen van Heineken gekoppeld aan het bijenlandschap. Op die manier wordt hier duurzame energie opgewekt, een aantrekkelijker landschap ontwikkeld én gewerkt aan het terugdringen van de bijensterfte.

Om deze meerwaarde te realiseren zetten we instrumenten in op basis van de Omgevingswet en de Wet natuurbescherming om de landschapswaarden te behouden en versterken. We maken de ontwikkeling mogelijk via de ruimtelijke verordening. In die gevallen waar het voor het proces wenselijk is, kan doorzettingsmacht worden ingezet. We stimuleren dat de gezamenlijke ontwerpende aanpak ook door anderen wordt ingezet, bijvoorbeeld via regelgeving en met het beschikbaar stellen van proces- of inhoudelijke kennis.

Mobiliteit

Een goede bereikbaarheid is basisvoorwaarde voor het Nederland van vitale regio's. Goede bereikbaarheid is niet alleen essentieel voor een bloeiende economie en verdere economische ontwikkeling, maar brengt mensen ook letterlijk in beweging en verbinding met elkaar. Ontwikkelingen als de energietransitie, smart mobility maar ook toenemende filedruk en verkeerstoename en doorgaande verstedelijking zullen de mobiliteit de komende jaren sterk beïnvloeden.

Provincies zetten zich in om Nederland bereikbaar te houden en de kwaliteit van de leefomgeving, het klimaat te verbeteren en een bijdrage te leveren aan de energietransitie. Onder meer door innovatie te stimuleren via investeringen of door launching customer te zijn. Een voorbeeld hiervan is de concessieverlening in het openbaar vervoer door bussen zonder uitstoot (zero-emissie) te laten rijden. Brabant heeft met deze concessie de grootste emissievrije busvloot van Europa. Vanaf december 2016 rijden 43 volledig elektrische bussen in Eindhoven en Helmond. Noord-Holland stimuleerde innovatie door als launching customer samen met haar partners in Krommenie een SolaRoad aan te leggen. Dit fietspad zet zonlicht op het wegdek om in elektriciteit. De provincie Groningen is de eerste afnemer van deze innovatie en gaat haar gebruiken in een multifunctionele bank met oplaadpunten voor elektrische fietsen, een mobiele telefoon of een tablet. Standaardisering van asfaltsoorten heeft geleid tot energiebesparing en daardoor lagere kosten bij aanleg en onderhoud van wegen.

De komende decennia verwachten we ook belangrijke ontwikkelingen met grote impact en kansen. Zo kunnen zelfrijdende auto's en andere vormen van Smart Mobility het verkeer efficiënter en veiliger maken. Dit zal ook een positieve bijdrage aan duurzame mobiliteit en de energietransitie kunnen leveren.

Door samen met mede-overheden, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties gebiedsgericht aan betere bereikbaarheid te werken, creëren provincies de meest efficiënte verbindingen van deur tot deur. We pakken de opgaven vanuit een netwerkgedachte integraal op waarbij het in de kern draait om de samenhang tussen ruimte, economie en mobiliteit. De Openbaarvervoervisie van de provincie Gelderland werkt vanuit deze benadering. Waar veel vraag is, heeft de provincie goede en snelle vervoersverbindingen en een fijnmazig netwerk van allerlei vormen van vervoer ontwikkeld naar de stations en knooppunten. Dit vraagt om samenwerking met partners zoals gemeenten en Rijkswaterstaat, maar ook een integrale blik op verschillende vervoersmodaliteiten, zoals auto, openbaar vervoer én fiets.

Provincies zetten ook hun ruimtelijk economisch beleid in om de bereikbaarheid te verbeteren. Zo heeft de provincie Noord-Holland een knooppuntenbeleid ontwikkeld waardoor nieuwe woningen, winkels en bedrijven geconcentreerd worden bij bestaande openbaarvervoer knooppunten. De provincie zorgt hiermee voor een betere benutting van het openbaar vervoernetwerk, stimuleert daarmee verduurzaming van de mobiliteit en voorkomt de aanleg van nieuwe wegen in het buiten gebied.

Door in samenwerking met onze partners integraal en gebiedsgericht te werken kunnen we antwoord geven op ontwikkelingen als verduurzaming van de netwerken en van mobiliteit. Zo, houden we Nederland niet alleen bereikbaar, maar ook veilig en de kwaliteit van onze leefomgeving hoog en dragen we bij aan de energietransitie.